

Вудро Вільсон Нікель помер 2025 року, у звичайний день, звичайною смертю, у досить незвичайному віці — сто п'ять років.

Ціле століття, ще й нікель згори.*

Юна працівниця Ветеранського шпиталю, якій доручали збирати речі померлих пацієнтів і передавати їх рідним — у випадку Вудро Вільсона Нікеля, у якого не залишилося живих родичів, ішлося про давню армійську скриню, — стояла в його порожній палаті. Дівчина подивилась на годинник — не хотілось вибиватися з графіка. З такою роботою вона почувалась, ніби така собі Хранителька покинутих речей, особливо коли доводилося мати справу з тими, хто прожив сто років або й більше — тими, хто залишив цей світ задовго до того, як зупинилось його серце. Такі скрині були тільки в довгожителів, і найгірше було, коли не було кому їх віддати. Усе, що в них лежало, утрачало значення з відходом власників, і дівчині здавалося, ніби вона на власні очі бачить, як минуле розчиняється в повітрі. Вона глибоко зітхнула та підняла кришку, очікуючи побачити під нею стару вицвілу військову форму й вигорілі світлини.

А побачила там жирафа.

Скриня була повна лінійованого паперу для записів — десятки перев'язаних мотузкою стосів. Згори лежала пожовкла газетна вирізка й жирафик — маленька порцелянова фігурка, сувенір із зоопарку Сан-Дієго. Дівчина мимоволі усміхнулась і взяла її в руки.

* Нікелем у США називають монету номіналом у п'ять центів. Тут і далі прим. пер., якщо не сказано інакше.

У дитинстві, коли ці милі гіганти ще не були такою рідкістю, як зараз, вона бачила в зоопарку цілу жираф'ячу родину.

Вона обережно поклала жирафика на місце й уже хотіла відкласти вбік горішню стопку паперу, але увагу її привернув великий старечий почерк на першій сторінці. Вона сіла на край ліжка й вчиталась.

Я знав небагатьох справжніх друзів, і двоє з них були жирафи: один із них мало не затоптав мене до смерті, а другий урятував моє нікчемне сирітське життя й ваше дороге цінне теж.

Їх обох давно вже немає серед живих. А скоро в засвіти відійду і я, і навряд чи це буде велика втрата. Але по телевізору щойно сказали, що незабаром у світі зовсім не залишиться жирафів: вони зникнуть, як тигри, слони й голуби, які раніше мало не все небо закривали, коли злітали зграями. І хоч я і буцнув кулаком по екрану, щоб заткнути його, боюсь, що так і буде.

Проте я знаю, що на світі ще є ви. І ця історія не лише про мене, а й про вас. І якщо вона кане в небуття разом із моїм прахом, це буде страшна несправедливість, і вина в ній буде тільки моя. Адже якщо я і бачив образ самого Господа, то лише у хвилини, коли вдивлявся у величні морди жирафів. І якщо я і повинен залишити після себе спадок — то ось він, у цій історії, написаній заради них і вас.

Тож пишу все якомога швидше, поки ще не пізно і є шанс, що добра душа прочитає ці рядки й донесе їх до вас.

Тут дівчина розв'язала мотузку на першому стосі паперу і, зовсім забувши про свій графік, почала читати...

Я старий, як світ.

А коли ти старий, як світ, то іноді можна заплутатись у часі, у пам'яті, навіть у просторі.

Я сиджу у своїй маленькій кімнатці в оточенні стін і не можу позбутися відчуття, що мене... немає. Навіть не знаю, скільки я так просидів. Мабуть, увесь вечір, а потім отямився ненадовго від туманного забуття й побачив, що сиджу серед інших старих пнів, що порозсідалися перед новомодним телевізором. Пам'ятаю, як чоловік на екрані розповідав про останніх жирафів на планеті і як я кинувся на своєму кріслі колісному, щоб дати йому добрячого стусана. Пам'ятаю, як мене одразу відкотили назад, як медсестра бинтувала закривавлені кісточки пальців.

Далі пам'ятаю, як санітар велів мені проковтнути заспокійливу пігулку, а я відмовлявся.

Але більше такого не повториться. Тому що просто зараз, стиснувши олівець у тремтячій руці, я запишу один спогад.

Якомога швидше.

Я міг би витратити останні години ясного розуму на те, щоб розповісти вам про Пиловий казан*. Або про війну. Про французькі півонії. Або про дружин, яких у мене було чимало. Або ж про могили — їх теж було багато. Чи про

* Пиловий казан, або ж брудні тридцяті — період сильних пилових бур у 1930-х роках, що завдали серйозної шкоди природі й сільському господарству США та канадських прерій.

прощання — їх була тьма-тьмуща. Наприкінці шляху ці спомини приходять до мене на мить — якщо взагалі приходять. Але серед них є один особливий. Він завжди зі мною, завжди живий, завжди поруч, завжди — від похмурого стар-ту до солодко-гіркого фіналу — забарвлений яскравими кольорами, навіть по стількох роках. І ще: Золотоволоска, Старигань, милі мої Дикун і Дикунка — як же я за вами сумую!

Варто мені заплющити стомлені очі на коротесеньку мить — і історія почнеться.

1 Нью-Йоркська бухта

Човни злетіли в повітря, по вулицях неслися потоки, дрти весь час іскрили, ніби феєрверки, а цілі будинки під людські крики несло в море. На календарі було двадцять перше вересня — саме в цей день стався Великий ураган 1938 року. Все узбережжя від Нью-Йоркської бухти до Мену так постраждало від морського шквалу, що про це ще довго розповідали легенди. Сімсот душ пішли під воду, наче риби, і знайшли на дні морському останній притулок.

У ті часи про стихійне лихо заздалегідь не попереджали. Ти просто помічав, як бушує море, непокоївся, що принесе із собою он та темна хмара, а потім на місто налітав шквальний вітер і злива, доводилося щосили чіплятися за життя. Дошку причалу, за яку я вхопився, відірвало й підкинуло в небо. Я отямився в якійсь канаві від того, що незнайомий волоцюга намагався стягнути з мене ковбойські чоботи. Побачивши, що я повстав із мертвих, він крикнув і накивав п'ятами. Дивовижно, але я був цілий, хіба що в синцях і крові, і ще підтяжки кудись поділися. Так що поки весь живий світ кричав — хтось благав про допомогу, хтось про катафалк, — я витер з обличчя засохлу кров, підтягнув штани й насилу піднявся на ноги. Елінг, біля якого я ще нещодавно стояв, віднесло разом із Казом, моїм начальником і за сумісництвом чотириюрідним братом. Я знайшов його серед купи уламків човнів — його наскрізь проштрикнуло щоглою. Я — сільський хлопчина-переросток зі свіжими шрамами

на обличчі й велетенською — завбільшки з батат, що здобув перше місце на сільському ярмарку, — луніною на шиї. Там і до урагану дивитись не було на що, проте я точно мав кращий вигляд, ніж Каз. Сказав би, що мені поталанило, хоча тоді я навіть до пуття не знав, що таке талан. Сказав би, що то був найстрашніший день у моєму житті, але в ньому бували й страшніші дні. Та одне я можу сказати напевно. Мені тоді здалося, що за своє життя я вже не побачу нічого дивовижнішого, ніж той ураган.

Проте я помилявся.

Адже останнє, що очікуєш побачити серед розбитих на друзки човнів, будинків, охоплених полум'ям, і мертвих тіл, слухаючи виття сирен, — це пара жирафів.

Із часу мого прибуття сюди не минуло ще й півтора місяця, мої розбишацькі легені ще не встигли очиститися від пилуки з Казана. Так, хоч яка побожна була моя матуся, я став справжнім сільським розбишакою: думки мої були не чистіші від коров'ячого коржа. Я був хитрий, як вепр, і вже встиг близько познайомитися з окружним шерифом. Пил і бруд заповнили все моє ество, і місця для Святого Духа майже не залишилося.

Елінг Каза — такий тісний, що там навіть смердючому портовому пацюку не сподобалось би, — став моїм притулком, коли брудні тридцяті так несамовито накинлись на мій куточок Техаського виступу, що на багато миль навколо стерли з карти всіх, хто жив і працював на цих землях. Деякі — як мої матуся, тато й сестричка — знайшли прихисток від стихії лише в могилі завглибшки в шість футів. Хтось разом з окі* вирушив у Каліфорнію. Решта ж, як я, намагались прибитися до рідних — аби хто прийняв. З родичів у мене залишилась тільки людина, на ім'я Каз зі Східного узбережжя.

* Зневажлива назва бідних переселенців з Оклахоми й сусідніх штатів, що побувала в 1930-х роках.

Я в житті його не бачив, і для мене — сімнадцятирічного хлопчак з Техасу — він був майже як інопланетянин. Але що було робити: я залишився сам серед руїн, поховавши всіх, кого любив, і мені не було в кого просити про допомогу, за винятком шерифа, до якого я не наважився звернутися з причин, про які поки що не готовий розповісти.

Я просидів біля могил мами, тата й сестрички всю ніч, до самого ранку. Так і не змивши із себе смертоносного пилу, що згубив нас усіх, я розкопав у захирілому маминому садку її банку з монетами і, похитуючись, почвалав до шосе без жодної сльозинки в очах. І лише коли неподалік зупинився величезний тягач і водій поцікавився, куди прямує, я раптом зрозумів, що онімів.

— Ти ж окі?

Я спробував відповісти. Однак не видав ні звуку.

— Що, язика проковтнув? — запитав водій.

І знову я не зміг вимовити ні слова.

Уважно мене оглянувши, водій показав великим пальцем на порожній вантажний відсік і висадив мене на станції М'юлшу просто навпроти дільниці, де сидів шериф. Я сів чекати найближчий потяг на схід і все поглядав на двері дільниці, розуміючи, що не зможу відповісти на запитання, що неминуче виникнуть у шерифа, якщо він мене побачить. Щойно я сів і поїзд рушив, шериф справді вийшов на вулицю і побачив, як я дивлюся прямо на нього.

Після цього я на кожній зупинці смикався. Маминих грошей вистачило, щоб доїхати до Чаттануги; там я застрибнув у вантажний поїзд і їхав так, поки не побачив, як якісь хулігани зняли з волоцюги взуття й скинули його з потяга. Тоді я вкрав мотоцикл і продовжив подорож, поки не скінчився бензин, дорогою крадучи їжу, як бездомний пес, поки в мене самого її не вкрав якийсь волоцюга з небезпечною бритвою. Відтак мені довелося поїхати до Каза, де на мене чекало стільки води, скільки висушеним спрагою очам і не